

Praktische oefeningen en verplichte aanwezigheid

Op basis van de wet kunnen opleidingen bij onderwijseenheden waarbij sprake is van 'praktische oefeningen' een aanwezigheidsplicht stellen als voorwaarde om aan (deel)toetsen deel te mogen nemen. Praktisch oefening wordt in de WHW als volgt aangegeven: "de verplichting tot het deelnemen aan praktische oefeningen met het oog op de toelating tot het afleggen van het desbetreffende tentamen" (art, 7.13, lid 2, t).

Binnen de HvA hanteren we sinds studiejaar 2018-2019 de volgende definitie:

- **praktische oefeningen:** oefeningen die uitsluitend onder begeleiding kunnen plaatsvinden tijdens de ingeroosterde bijeenkomsten, en die gericht zijn op het verwerven van een praktische beroepsvaardigheid, en die binnen de betreffende onderwijseenheid worden getoetst.

bron: format Onderwijs- en Examenregeling 2023-2024 (bachelor, Ad, master).

De crux is dat het gewenste leereffect uitsluitend en aantoonbaar door deelname aan de geplande bijeenkomsten behaald kan worden. Dit leereffect moet in de bijeenkomsten worden waargemaakt. De aanwezigheid van de student is dan een voorwaarde om het leereffect te bereiken en deel te mogen nemen aan de (deel)toets. De student toont het leereffect aan door zijn/haar prestatie tijdens de toetsmomenten.

Aanwezigheid op zichzelf is geen leerprestatie. Daar kunnen dus geen studiepunten aan worden toegekend. Dat betekent dat het niet mogelijk is om bijvoorbeeld voor een hoorcollege aanwezigheidsplicht te laten gelden of te stellen dat voor alle onderwijseenheden binnen een opleiding aanwezigheidsplicht geldt zonder toelichting. Er moet aangegeven worden welke onderwijseenheden praktische oefening kennen met een korte toelichting over de praktische oefening zelf en of daar verplichte aanwezigheid aan verbonden is. Dat kan ook gelden voor bijvoorbeeld geïntegreerd onderwijs, waarbij het opdoen van kennis hand in hand gaat met het ontwikkelen van praktische vaardigheden en professioneel handelen. Het is mogelijk om tijdens de bijeenkomsten individuele leerprestaties direct te beoordelen en te waarderen en om die waardering - voor die feitelijke leerprestatie (= toetsing) tijdens de bijeenkomst - mee te nemen in het toetsresultaat.

In het Onderwijs- en Examenregeling, de studiegids, de studiehandleiding en in gesprek met de studenten moet duidelijk worden verantwoord waarom deze bijeenkomsten verplicht zijn, met andere woorden: waarom dit gewenste leereffect alleen in een verplichte lessituatie behaald kan worden.

De aanwezigheidsplicht bij onderwijseenheden met praktische oefeningen wordt vermeld in de Onderwijs- en Examenregeling (OER). Dit wordt in de studiegids nader toegelicht: welke bijeenkomsten of welk deel van de bijeenkomsten aanwezigheidsplicht kennen en hoe wordt omgegaan met te laat komen of afwezig zijn. Studenten moeten in de gelegenheid worden gesteld om een bepaalde mate van afwezigheid wegens overmacht in te halen. De voorwaarden en de procedure moeten helder in de studiegids staan beschreven. De registratie bij elke bijeenkomst moet 100% fraude-proef zijn. De volgende vraag wordt regelmatig gesteld: als een opleiding aanwezigheidsplicht voor praktische oefeningen heeft opgenomen in artikel 3.4 van de OER, moet die praktische oefening dan ook herkanst kunnen worden? Het

antwoord is dat we de term 'herkansen' alleen voor toetsing hanteren. Deze term past niet bij praktische oefening omdat praktische oefening zelf geen toetsing is.

Voorbeelden van praktische oefeningen uit de HvA praktijk¹

Sportstudies - Sportvakken

Tijdens deze vakken leren studenten door sportbeoefening de competenties die nodig zijn voor het beroep van sportmanager. Deze lessen zijn bedoeld om bepaalde managementvaardigheden aan te leren, zoals onder andere presenteren, coördineren, plannen, analyseren en samenwerken. Dat kan alleen doordat studenten intensief begeleid en gecoacht worden gedurende deze lessen en continue feedback krijgen op hun handelen.

Commerciële Economie - Sportlessen

Bij de sportlessen voeren studenten opdrachten uit en verzamelen feedback over hun persoonlijke effectiviteit; 80% aanwezigheid; er is 1 inhaaldag aan eind van semester voor studenten die beperkt aantal trainingen hebben gemist.

Human Resources Management - Communicatietrainingen

Bij de communicatietrainingen wordt intensief geoefend aan vaardigheden. Aanwezigheid is voorwaarde voor deelname aan de deoltoets; inhalen bij andere klas en lukt dat niet dan bij HRM inhaaltraining (als 1 gemist).

Fysiotherapie- Klinisch redeneren

Tijdens de les wordt er gewerkt aan een casus met klachten aan de knie en een casus met klachten aan de enkel, waarbij de nadruk ligt op problemen met de mobiliteit. De groep wordt in tweeën verdeeld: één groep werkt de enkel casus uit en de andere groep de knie casus. In het laatste gedeelte van de les worden de uitkomsten aan elkaar gepresenteerd. In de praktijk- lab les van vrijdag moet de student bovenstaande proces van klinisch redeneren toepassen op een andere casus.

Techniekopleidingen - werkplaatspractica en labs

Voorbeelden van werkplaatspractica: materialen, CNC, elektrische schakelingen, aerodynamische systemen, energieopwekking, sensoren, hardware. Ook zijn er diverse simulatoren waar studenten in kunnen oefenen/demonstreren. Dit kan voorwaardelijk zijn bijv. bij het maken van materialen dat in een project wordt gebruikt, maar vaak is (in studiejaar 1 en 2) ook sprake van zelfstandige toetsing.

AMSIB - Business Language

During class, students will practise their communication skills in French by the help of pronunciation, and simulation exercises (question-answering, role plays etc.). Some of these exercises will be recorded in the language lab, and saved in a digital oral portfolio. At the end of the semester, the lecturer will select and listen to some of these files to judge the students' oral skills. The portfolio is part of the oral grade.

AMFI - Quality testing lessons

Attendance at quality testing lessons are essential so that students can learn to use the machinery accurately and safely. The same applies to the sewing classes in semester 1.

Toegepaste Psychologie – Intervisie Bijeenkomsten

---

¹ Deze voorbeelden komen uit 2018 en zijn mogelijk door curriculumvernieuwingen niet meer actueel. Maar het blijven goede voorbeelden van praktische oefeningen.

Studenten leren in deze bijeenkomsten te reflecteren op hun eigen ontwikkeling. Daarnaast leren studenten elkaar te helpen en te coachen.

HBO- Rechten - Adviseren

In de juridische praktijk geven juristen vaak advies aan burgers, cliënten en collega's over allerlei wet- en regelgeving. Tijdens de trainingen Adviseren oefen je met name het mondelinge adviesgesprek met cliënten. Hiervoor is kennis van het rechtsgebied een absolute voorwaarde en daarom hebben de juridische vragen voornamelijk betrekking op het arbeidsrecht (dit vak wordt gelijktijdig in het blok gegeven). Tijdens drie trainingen behandelen we het voeren van een intakegesprek, klantgericht adviseren, en het brengen van een advies met slecht nieuws. De toetsing bestaat uit een assessment, waarvoor je een advies naar aanleiding van de juridische vraag van een cliënt schriftelijk voorbereidt en het gesprek voert volgens de geoefende aanpak.

Voorbeeld: invulling Onderwijs- en Examenregeling, paragraaf 3.4

Op basis van voorbeeld AMSIB:

Onderwijseenheid	Inrichting	Aanwezigheidsplicht
French	Practice communication skills: questions-answering, role-plays	yes